

DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA

OKRUHY PRO DOMÁCÍ PŘÍPRAVU S OSNOVOU A STUDIJNÍMI ZDROJI

15. SLOVESA NA 1. STUPNI ZŠ

- Konkrétní výuková témata zařazená do 1. a 2. období ZŠ (vyvozované termíny a jejich vymezení).
- Konkrétní problémy související s výukou tohoto učiva a strategie jejich řešení.
- https://didaktikamj.upol.cz/index.php/studijni_materialy?id=304 (prezentace Slovní druhy ohebné na 1. stupni ZŠ – jen Slovesa)

Vymezení sloves

- **2. ročník** *jednoduché sloveso / slova*
SLOVESA vyjadřují, co osoby, zvířata nebo věci dělají.
- **3. ročník** *složené sloveso / slova / zvrtné sloveso* • **4. ročník** *- si, se, SES*
SLOVESA vyjadřují činnost nebo děj.
Ptáme se na ně, co dělá?

Při vyvození sloves ve 2. ročníku pracujeme nejprve s určitými slovesy ve tvaru jednoduchém. Ve 3. ročníku přidáváme slovesa ve složeném slovesném tvaru, slovesa zvrtná a slovesa v infinitivu.

Úkoly:

- Manipulativní činnost: hra s krabičkami od sirek a souborem slov
- Rozděl slova na podstatná jména a slovesa (spojovačky s obrázkem, doplňování do tabulky/sloupce, barevné podtrhávání, manipulace s lístečky a napsanými slovy)
- Najdi slovesa (v obrázku, textu), najdi slovesa ve vyjmenovaných slovech B, L...
- Co kdo dělá? Vymysli 5 sloves.
- Pantomima
- Ze slabik složte sloveso
- Užij daná slovesa ve větách
- Spoj podstatné jméno s tím co dělá
- Doplni do vět, nahraď slovesa ve větách vhodnějšími
- Vypravuj, co se stalo kamarádům

3. ročník – ZVRATNÁ slovesa jsou slovesa, která tvoří se zájmeny SE a SI významový celek.

4. ročník

- Ve 2. os.č.j. min. času se zvrtná zájmena si a se spojují s tvary pomocného slovesa a mají podobu SIS a SES. Totéž platí i u 2. os.č.j. podmiň. způsobu.

Úkoly: označ/vypiš z textu všechna zvrtná slovesa.

Slovesné tvary

3. ročník

URČITÉ – vyjadřuje osobu a číslo. Můžeme u něj určit mluvnické kategorie.

NEURČITÉ – nevyjadřuje osobu a číslo. Nemůžeme u něj určit mluvnické kategorie.

Úkoly:

- Označ/vypiš z textu všechna slovesa v neurčitém tvaru.
- Převeď určité na neurčité a naopak.

4. ročník

JEDNODUCHÉ – je tvořen jedním slovesem. (učím se – učít se – 1 sloveso)

SLOŽENÉ – je tvořen 2 a více slovesy (jedno ze sloves je plnovýznamové) (budu psát – být+psát – 2 slovesa)

Úkoly:

DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA

OKRUHY PRO DOMÁCÍ PŘÍPRAVU S OSNOVOU A STUDIJNÍMI ZDROJI

- Označ/vypiš z textu všechna slovesa v jedn./slož. Tvaru
- Vymysli slovesa na základě podmínek (určité, zvrtné, jednoduché)

Mluvnické kategorie

3. ročník

OSOBA – řekneme si kdo činnost dělá (1., 2. a 3. osoba podle osobních zájmen já, ty, on...)

Úkoly:

- Omalovánky
- Přidej ke slovesům osobní zájmena a urči osobu
- Najdi v textu sloveso v dané osobě
- Vymysli sloveso v dané osobě.

ČÍSLO – řekneme si kolik osob, zvířat nebo věcí činnost dělá

Jednotné – činnost dělá jedna osoba, zvíře nebo věc

Množné – činnost dělá více osob, zvířat nebo věcí

Úkoly:

- Urči osobu a číslo u daných sloves
- Uprav slovesa v čísle jednotném do množného
- Řekni větu v množném čísle, Omalovánky

ČAS – nám říká, kdy se činnost děje.

Minulý – činnost se stala před chvílí, dřív...

Přítomný – činnost se děje právě teď

Budoucí – činnost se bude dít za chvíli, později...

4. ročník

Čas minulý – jeho tvary jsou tvořeny PŘÍČESTÍM MINULÝM a přítomnými tvary pomocného slovesa BÝT (kromě 3. os.) *jel jsem, byla, jali jsem, plakala*

Čas budoucí – může být ve tvaru jednoduchém nebo složeném

- Složený tvar – tvořen pomocným slovesem BÝT, které vyjadřuje osobu a číslo + VÝZNAMOVÝM SLOVESEM (budu dělat...)
- Jednoduchý tvar je tvořen slovesem ve tvaru PŘÍTOMNÉHO ČASU, které ale vyjadřuje budoucnost (udělám, uděláš...)

Úkoly:

- Urči čas sloves
- Zapiš dané sloveso v určeném čase
- Utvoř budoucí čas sloves
- Urči osobu, číslo a čas – zapiš sloveso v daných tvarech
- Která slovesa do řady nepatří

ZPŮSOB - 4. ročník

Oznamovací – říkáme co kdo dělal, dělá nebo bude dělat

Rozkazovací – někomu něco přikazujeme, nebo zakazujeme.

Podmiňovací – přemýšlíme, co bychom dělali, kdyby...

Čas můžeme určit pouze u sloves ve způsobu oznamovacím (min., přít. a bud.) nebo podmiňovacím (min., přít.)

1. stupeň ZŠ určujeme čas pouze u sloves v oznamovacím způsobu.

Úkoly:

- Roztříd' slovesné tvary podle způsobu
- Převeď slovesa do rozkaz./podmiň. Způsobu a uži je ve větách
- Podmiňovací

DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA

OKRUHY PRO DOMÁCÍ PŘÍPRAVU S OSNOVOU A STUDIJNÍMI ZDROJI

- Co by bylo kdyby? Kdybychom měli oči vzadu,...
- Proč? Proč má člověk nohy?
- Rozkazovací
 - Najdi značky v jejichž názvu je uvedeno sloveso v rozkazovacím tvaru
 - Zákazy a příkazy na obrázcích vyjádři větami se slovesy v rozkazovacím způsobu
 - Zákaz přeměň v příkaz
 - Z písmen slož co nejvíc sloves v rozkazovacím tvaru
 - Podtrhni v básni

ČASOVÁNÍ SLOVES

3. ročník – časuje slovesa v přít., bud. a minulém čase + sloveso být

4. ročník – časuje slovesa ve způsobu rozk., podmín. včetně být

Úkoly:

- Zapiš slovesa ve správných tvarech
- Zapiš je v daných tvarech
- Časuj slovesa
- Zapiš věty se slovesným zápořem
- Doplň do vět (jsem/sem, jsi/si)

APLIKACE UČIVA NA PRAVOPIS

◀ SKLOŇOVÁNÍ ZÁJMEN OSOBNÍCH

- zájmeno JÁ (mě/mně/mne)
- zájmeno SE (s sebou / sebou)
- další osobní zájmena (ji/jí, jim/jím, nim/ním)

◀ KONCOVKY PŘÍČESTÍ PŘÍTOMNÉHO

◀ KONCOVKY PŘÍČESTÍ MINULÉHO (shoda přísudku s podmětem)

APLIKACE UČIVA NA PRAVOPIS

- ◀ V/I V KONCOVKÁCH PODSTATNÝCH JMEN (vzory)
- ◀ VELKÁ PÍSMENA NA ZAČÁTKU SLOV (vlastní jména)
- ◀ ODVOZOVÁNÍ PODSTATNÝCH JMEN PŘÍPONAMI -STVÍ/-CTVÍ
- ◀ V/I V KONCOVKÁCH PŘÍDAVNÝCH JMEN (vzory měkké, tvrdé)
- ◀ ODVOZOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN PŘÍPONAMI -SKÝ/-CKÝ
- ◀ VELKÁ PÍSMENA NA ZAČÁTKU SLOV (přídavná jména odvozená od vlastních jmén)